

Ontwerpbesluit Drentsche Aa-gebied

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op de Beschikking van de Commissie 2008/23/EG van 12 november 2007 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van een eerste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEG L 12);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Drentsche Aa-gebied**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
  - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
  - H2320 Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*
  - H2330 Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen
  - H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
  - H3260 Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
  - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
  - H4030 Droge Europese heide
  - H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
  - H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
  - H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
  - H7110 *Actief hoogveen
  - H7140 Overgangs- en trilveen
  - H7150 Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
  - H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*
  - H9190 Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
  - H91D0 *Veenbossen
  - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:

H1099	Rivierprik
H1134	Bittervoorn
H1145	Grote modderkruiper
H1149	Kleine modderkruiper
H1163	Rivierdonderpad
H1166	Kamsalamander

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Drentsche Aa-gebied**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.
3. De instandhoudingsdoelstelling, bedoeld in het tweede lid, heeft mede betrekking op de instandhouding van de volgende vogelsoorten:

A153	Watersnip
A275	Paapje
A338	Grauwe klauwier

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
w.g. G. Verburg

Dit ontwerpbesluit, de kaart en de Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd in de onderstaande vestigingen van de Directie Regionale Zaken van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit:

- Vestiging Noord: Cascadeplein 6, 9726 AD GRONINGEN;
- Vestiging Oost: Verzetslaan 30, 7411 HX DEVENTER;
- Vestiging West: Herman Gorterstraat 55, 3511 EW UTRECHT;
- Vestiging Zuid: Keizersgracht 5, 5611 GB EINDHOVEN.

De terinzagelegging vindt tevens plaats in de gemeentehuizen van de betreffende gemeente(n), in de kantoren van de waterschappen waaronder het gebied valt en in de provinciehuizen van de betreffende provincie(s). Het ontwerpbesluit kan ook worden ingezien op internet op het adres: <http://www.minlnv.nl/natura2000> en het zal bovendien worden bekendgemaakt in dag-, nieuws- en huis-aan-huisbladen.

Een ieder kan een zienswijze binnen zes weken na de terinzagelegging van dit ontwerpbesluit schriftelijk of mondeling naar voren brengen. Schriftelijke zienswijzen kunt u indienen bij het Inspraakpunt, zoals aangegeven in de bekendmaking. Een mondelinge zienswijze kunt u naar voren brengen op de wijze zoals deze in de bekendmaking is aangegeven. U wordt verzocht een kaart bij te voegen indien de zienswijze betrekking heeft op bepaalde percelen. Beroep tegen het definitieve besluit kan alleen worden ingesteld door een belanghebbende die een zienswijze naar voren heeft gebracht.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1. INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Drentsche Aa-gebied aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Aan het gebied worden, als Natura 2000-gebied Drentse Aa-gebied, instandhoudingsdoelstellingen toegekend.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en soorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt bepaald dat er voor het gebied een bepaalde instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. De term Natura 2000-gebied wordt gereserveerd voor het totaal van de aangewezen gebieden inclusief de daaraan toegekende instandhoudingsdoelstellingen. Deze doelstellingen hebben betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. Daarbij worden tevens instandhoudingsdoelstellingen opgenomen voor complementaire doelen, zoals deze vermeld staan in artikel 2. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" of "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied bepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van omvang leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van kwaliteit van leefgebied.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting twee bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en van de toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen.

2. AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit is het gebied Drentsche Aa-gebied aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Drentsche Aa" en onder nummer NL9801009 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Het gebied is onder meer aangewezen voor vier prioritaire habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Dit Habitatrictlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied (landelijk gebiedsnummer 25).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)¹. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)².

Het Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied ligt in de provincies Drenthe en Groningen en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Tynaarlo en Haren.

3. GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het Drentsche Aa-gebied omvat een redelijk compleet laaglandbekensysteem met oorspronggebieden, bovenlopen, middenlopen en benedenlopen. Door wisselende reliëfs en bodemtypen zijn vele voor beekdalen karakteristieke natuurlijke gradiënten tussen landschaps- en vegetatietypen aanwezig.

De meanderende Drentsche Aa loopt door oud Drents cultuurlandschap met madelanden (graslanden), bosjes, houtwallen, essen (akkers), heide,

---

¹ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

² Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

jeneverbesstruwelen, hunebedden, esdorpen en landgoederen. Door het gebied lopen een groot aantal beken en beekjes.

In het gebied komen daarnaast ook heideterreinen voor. Het Ballooërveld is een uitgestrekt heidegebied met enig naaldbos en archeologische elementen (grafheuvels, "celtic fields", hessenwegen). De Gasterse Duinen is een heuvelachtig gebied met stuifzand, heide, gagelstruwelen en bos. Kampsheide omvat droge en vochtige heide, jeneverbesstruwelen, een ven, naald- en loofbos, alsmede grafheuvels en "celtic fields". De Vijftig Bunder is een heidegebied in het noorden van het gebied, op de flank van het beekdal van de Drentsche Aa. Ook hier liggen enkele grafheuvels.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Drentsche Aa-gebied behoort tot het Natura 2000-landschap "Beekdalen".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die in kwaliteit zijn achteruitgegaan of gedegenereerd. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen³.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁴.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Het gebied is gelegen in het stroomgebied van de Drentsche Aa en omvat de beek, zijbeken (met name Anlooër Diepje, Andersche Diep tot en met Gasterensche Diep, Scheebroekenloop), oeverlanden, aangrenzende heide- en bosgebieden (onder andere Ballooërveld, Gasterse Duinen, De Strubben, Eexterveld, Smalbroeken) en de omgeving van Geelbroek. Het gebied strekt zich uit van Amen en Papenvoort in het zuiden tot Glimmen.

Het Natura 2000-gebied (alleen Habitatrichtlijngebied) beslaat een oppervlakte van ongeveer 3.900 ha. De deelgebieden Geelbroek, Amen (Smalbroeken) en Andersche Diep hebben oppervlakten van respectievelijk circa 270, 240 en 280 ha. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen de bruto-oppervlakten omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De rijkswegen (inclusief bermen) N33 en N34 zijn ook op de kaart geëxclaveerd.

³ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁴ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Overige wijzigingen groter dan 1 ha worden toegelicht in de volgende alinea's.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is verder op de volgende plaatsen verkleind omdat het aan de rand van het gebieden gelegen terreindelen betreft waar geen relevante Natura 2000-waarden voorkomen en die anderszins geen betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied:

- Recreatiegebied Tienelsheem ten westen van Zuidlaren (- 17 ha);
- Okkenveen, uitstekend buiten eigenlijke beekdal (- 11 ha);
- Terreinen rond natuurbad Schipborg (- 3,7 ha, logischer begrenzing);
- Kymmelsberg ten zuiden van Schipborg aan de oostzijde van de Borgweg (logischer begrenzing, - 2,5 ha);
- Bosjes met bebouwing langs het Zeegserloopje (- 4 ha);
- Recreatieterrein en bosgebied op de beekflank ten oosten van Zeegse (- 69 ha);
- Uitstekende landbouwpercelen en bosje bij de Slokkert (- 4,5 ha);
- Uitstekend perceel ten zuiden van Oudemolen (- 1 ha);
- Taarlosche Veen, uitsteeksel buiten eigenlijke beekdal (- circa 10 ha);
- Landbouwgronden en verspreide bosjes aan de westzijde van het Deurzerdiep tussen Dijkveld en Anreep (- 44 ha);
- Boerderijen en huiskavels bij Amen (deelgebied Smalbroeken) (- 4 ha);
- Perceel cultuurgrond in het deelgebied Andersche Diep (- 3,2 ha).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op de volgende plaatsen uitgebreid gelet op de daar voorkomende Natura 2000-waarden en/ of uit een oogpunt van logische begrenzing en samenhang:

- Zeegserloopje en oeverlanden tussen Hunebedstraat en spoorlijn vanwege de aanwezigheid van overgangs- en trilvenen (+ 6,2 ha, grotendeels eigendom Staatsbosbeheer);
- Burgvallen, strook grasland aan de zuidoostzijde dat een geheel vormt met het begrensd beekdal van het Anlooër Diepje (+ 7 ha, eigendom Staatsbosbeheer);
- Twee percelen in het Dijkveld (+ 10 ha, SBB) vanwege ontwikkeling voor H6230;
- Heideterrein van Landgoed Klaassteen (+ 73 ha). Dit betreft merendeels het habitatype droge heide (H4030) met mooie overgangen naar het beekdal. Het is in recente jaren ontwikkeld vanuit landbouwgronden;
- Enclaves in Smalbroeken en Horstveen bij Amen (+ 16 ha, bestaande natuur Staatsbosbeheer);
- Aangrenzende heideterreinen op Landgoed Heidehof (+ 20 ha, H4030). De grens (zoals aangemeld) liep dwars door het heideterrein;
- Beekdal Andersche Diep bij Papenvoort (+ 11 ha, eigendom Staatsbosbeheer). De grens komt hierdoor te liggen op de Borgerderstraat (N857).

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura

2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

Met betrekking tot het grensverloop langs de duinvoet geldt het volgende voor zover van toepassing in dit gebied: De zeewaartse grens van duingebieden loopt langs de duinvoet van het buitenduin. Bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) zal het definitieve aanwijzingsbesluit voor wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als belemmerd worden ingeschreven. Kadastrale percelen die over een breedte van minder dan 5 meter overlappen met het aangewezen gebied worden geacht daarvan geen deel uit te maken. Dit betekent dat bij de definitieve aanwijzing aldaar de kadastrale lijn zal worden aangehouden. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de kadastrale lijn een betrouwbare grens vormt tussen verschillende terreintypen voortkomend uit verschillen in grondgebruik (bijvoorbeeld een wegberm langs een graslandperceel).

4. NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen⁵. Paragraaf 4.2.3 vermeldt de vogelsoorten waarvoor in het gebied complementaire doelen zijn opgenomen. Op alle vermelde habitattypen en (vogel)soorten is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5). In paragraaf 4.3 worden de selectiecriteria vermeld die op de Habitatrictlijngebieden van toepassing zijn. Van elk habitatype en van elke soort waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 een toelichting gegeven over de betekenis van het gebied in relatie met andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Tenslotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitattypen (bijlage I⁶)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H2310** Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
Verkorte naam Stuifzanden met struikhei
- H2320** Psammofiele heide met *Calluna* en *Empetrum nigrum*
Verkorte naam Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
- H3160** Dystrofe natuurlijke poelen en meren
Verkorte naam Zure Vennen
- H3260** Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het *Ranunculion fluitantis* en het *Callitricho-Batrachion*
Verkorte naam Beken en rivieren met waterplanten
 betreft het subtype:
H3260A Beken en rivieren met waterplanten (*waterranonkels*)

⁵ Prioritaire habitattypen en habitatrictlijn-soorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

⁶ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

- H4010** Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
Verkorte naam Vochtige heiden
 betreft het subtype:
H4010A Vochtige heiden (*hogere zandgronden*)
- H4030** Droge Europese heide
Verkorte naam Droge heiden
- H5130** *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
Verkorte naam Jeneverbesstruwelen
- H6230** *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
Verkorte naam Heischraalgraslanden
- H6410** Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)
Verkorte naam Blauwgraslanden
- H7110** *Actief hoogveen
Verkorte naam Actieve hoogvenen
 betreft het subtype:
H7110B Actieve hoogvenen (*heideveentjes*)
- H7140** Overgangs- en trilveen
Verkorte naam Overgangs- en trilvenen
 betreft de subtypen:
H7140A Overgangs- en trilvenen (*trilvenen*)
H7140B Overgangs- en trilvenen (*veenmosrietlanden*)
- H7150** Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het *Rhynchosporion*
Verkorte naam Pioniervegetaties met snavelbiezen
- H9160** Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion-betuli*
Verkorte naam Eiken-haagbeukenbossen
 betreft het subtype:
H9160A Eiken-haagbeukenbossen (*hogere zandgronden*)
- H9190** Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met *Quercus robur*
Verkorte naam Oude eikenbossen
- H91D0** *Veenbossen
Verkorte naam Hoogveenbossen
- H91E0** *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen
 betreft het subtype:
H91E0C Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrictlijn: soorten (bijlage II⁶)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

- H1099** Rivierprik (*Lampetra fluviatilis*)
- H1134** Bittervoorn (*Rhodeus amarus*)
- H1145** Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)
- H1149** Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*)
- H1166** Kamsalamander (*Triturus cristatus*)

4.2.3 Vogelrichtlijn: vogelsoorten

Voor de volgende drie vogelsoorten zijn complementaire doelstellingen opgenomen:

- A153** Watersnip (*Gallinago gallinago*)
- A275** Paapje (*Saxicola rubetra*)
- A338** Grauwe klauwier (*Lanius collurio*)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁵ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd⁷. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding⁸. Voor elk habitatype waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, is in bijlage B.2 een toelichting gegeven.

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁵ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen,

⁷ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

⁸ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

zijn geen gebieden geselecteerd⁹. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding⁹. Voor elke soort waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 een toelichting gegeven.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Drentsche Aa-gebied is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

De habitattypen stuifzanden met struikhei (H2310) en binnenlandse kraaiheibegroeiingen (H2320) nemen in oppervlakte in het gebied toe door natuurlijke successie, onder andere in Kampsheide. Het habitatype zure vennen (H3160) komt verspreid voor in vennen in het gebied. Het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) komt onder meer voor in het Andersche Diepje en bij Oudemolen (op verschillende plaatsen). Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) komt doorgaans voor in kleine stukken binnen ontwaterd cultuurlandschap; hierdoor is een aanzienlijk deel van de vochtige heide matig ontwikkeld, bijvoorbeeld in het Eexterveld. Dit subtype van vochtige heiden is onder andere over een relatief grote oppervlakte aanwezig in het Siepelveen en het Ballooërveld. Het habitatype droge heiden (H4030) komt onder ander voor in het Ballooërveld en De Strubben.

De belangrijkste groeiplaats voor het habitatype jeneverbesstruwelen (H5130) is de Kampsheide. Het habitatype heischrale graslanden (H6230) komt in het Drentsche Aa-gebied slechts zeer versnipperd in kleine stukken voor, onder andere aan de rand van de heide in Diepenveen en in het Eexterveld. Het habitatype blauwgraslanden (H6410) komt goed ontwikkeld voor in het Eexterveld. Daarnaast komt het in matige kwaliteit onder andere voor in Kappersbult, Hemrik en Burgvallen. Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B) komt voor in goed ontwikkelde vorm in een pingoruïne in het Ballooërveld. Daarnaast komt het subtype *heideveentjes* onder andere voor in het Siepelveen en op andere plaatsen in het Ballooërveld. Beide subtypen, *trilvenen* (H7140A) en *veenmosrietlanden* (H7140B), van het habitatype overgangs- en trilvenen komen voor in de boven-, midden- en benedenloop van de Drentsche Aa, onder andere in het Wilde Veen en langs het Loonerdiep en Gasterensche diep. Het habitatype pioniersvegetaties met snavelbiezen (H7150) komt met name voor op plagplekken van vochtige heiden (H4010A) en sterk betreden plekken in het Ballooërveld, de Gasterse duinen, de Zeegser duinen en Kampsheide.

Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (H9160A) komt op kleine schaal voor op bodems waarin potklei en/of keileem voor een slecht waterdoorlatende laag zorgen, zoals in het Gastersche Holt en het Geelbroek (bosje Bloemendaal) en zijn deels matig en deels goed ontwikkeld. Dit habitatype komt in het gebied ook in mozaïek met vochtige alluviale bossen (H91E0) voor. Het habitatype oude eikenbossen (H9190) is over een relatief grote oppervlakte aanwezig in de vorm

⁹ Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeepek (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

van strubbenbossen, onder andere in De Vijftig Bunder en in de omgeving van Amen. Een voorbeeld van een goed ontwikkelde plaats van het habitatype hoogveenbossen (H91D0) is het oorspronggebied in het Linthorst-Homansbos bij Oudemolen, maar ook in onder andere de oorspronggebieden in het Balloërveld, Gasterse Duinen, Siepelveen is het type veelal in mozaïek met oude eiken bossen (H9190) aanwezig. Door het gehele beekdal, liggen vochtige alluviale bossen, van het subtype *beekbegeleidende bossen* (H91E0C), veelal versnipperd in mozaïek met natte schraallanden. Ze komen voor in afgesneden meanders in de middenloop en in verlaten laagten in het beekdal waar niet gemaaid of gehooïd wordt. Grotere complexe van het subtype komen onder andere voor in de Burgvallen, langs het Zeegser loopje, langs de flanken van het Oudemolensche Diep en in afgesneden meanders van het Anreper Diep.

De rivierprik (H1099) komt onder andere in het Oudemolensche Diep en het Gasterensche Diep voor. Met name in het Gasterensche Diep bevinden zich geschikte paailocaties, maar ook in het Oudemolensche Diep zijn ammocoeten (rivierpriklarven) waargenomen. De bittervoorn (H1134) is in de Drentsche Aa-gebied met name in het Rolderdiep en Gasterensche Diep aangetroffen. Grote modderkruiper (H1145) komt onder andere voor in het Taarlosche Diep. De kleine modderkruiper (H1149) komt wijdverspreid voor in stroomgebied van de Drentsche-Aa. De kamsalamander (H1166) is waargenomen ten noorden van Anderen op de grens van het gebied, waar ook voortplanting is vastgesteld. Losse waarnemingen van de soort zijn bekend bij Anreep en Gasteren.

5. INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrictlijn worden bij aanwijzing als Habitatrictlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Tevens is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Voor een beperkt aantal (vogel)soorten en habitattypen zijn op basis van artikel 10a, derde lid van de Natuurbeschermingswet 1998 "complementaire

doelen" geformuleerd. Het betreft (vogel)soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden "ontwikkeldoelen" zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen beter gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig deel uit van de aanwijzingsbesluiten. De betreffende waarden worden niet aangemeld bij de Europese Commissie. Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹⁰ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006). In bijlage B.3 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per habitatype en per (vogel)soort.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijke niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijk kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H2310   Stufzanden met struikhei

Doel   Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype stuifzandheiden met struikhei is op sommige locaties van goede kwaliteit. Een deel van het habitatype is echter vergrast. Meer openheid is vooral van belang voor de fauna.

---

¹⁰ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting De kwaliteit van het habitatype is landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Verbetering van de kwaliteit is noodzakelijk omdat het habitatype door veroudering soortenarmer wordt.

H3160 Zure vennen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype komt voor op meerdere locaties, waarvan sommigen een goede kwaliteit kennen. Een aantal vennen biedt goede mogelijkheden voor herstel door aanpak van verdroging en eutrofiëring.

H3260 Beken en rivieren met waterplanten

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A).

Toelichting Dit subtype komt voor in beken en kleine slenken. Door natuurontwikkeling breidt het subtype zich plaatselijk uit. Er zijn goede mogelijkheden voor herstel, met name in de bovenlopen.

H4010 Vochtige heiden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) komt in enkele deelgebieden, meestal in een matige vorm voor. Verbetering van de kwaliteit en uitbreiding van de oppervlakte is mogelijk. In de beekdalen waar het habitatype onderdeel uitmaakt van de gradiënt van hogere zandgronden naar de beek, zoals het Drentsche Aa-gebied, ligt een speciale herstelopgave voor de kwaliteit van dit subtype.

H4030 Droge heiden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Plaatselijk komt het habitatype droge heiden in mozaïek met begroeiingen van het habitatype vochtige heide (H4010) voor. Het Drentsche Aa-gebied levert een grote relatieve bijdrage aan de landelijke oppervlakte van het habitatype.

H5130 Jeneverbesstruwelen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Voor duurzaam behoud van het habitatype jeneverbesstruwelen is verjonging van jeneverbessen vereist. Hiermee wordt tevens de kwaliteit verbeterd.

H6230 *Heischrale graslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting In het gebied komen heischrale graslanden met een kleine oppervlakte en een matig ontwikkelde kwaliteit voor. Herstel van het habitatype is op meerdere plaatsen mogelijk op de overgang van zandgrond naar beekdal. Door het beoogde herstel zal het gebied een grote bijdrage kunnen gaan leveren aan het landelijk doel.

H6410 Blauwgraslanden

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype blauwgraslanden komt voor op potklei, keileem en op de overgang van zandgrond naar veen. Het habitatype komt op meerdere plekken in een matige vorm voor en is op één plaats goed ontwikkeld. Herstel is in dit gebied op meerdere plaatsen goed mogelijk. Het gebied kan dan een zeer grote bijdrage leveren aan het landelijke doel.

H7110 *Actieve hoogvenen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B).

Toelichting Het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) komt in dit gebied onder andere goed ontwikkeld voor in pingoruïnes. Op andere locaties komt het habitatype matig ontwikkeld voor.

H7140 Overgangs- en trilvenen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Zowel het subtype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) als overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B) komen in het gebied voor. Op sommige locaties komen soortenrijke vormen voor. Het gebied levert een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het subtype *trilvenen* (H7140A) en door de sterke toestroming van grondwater is dit gebied één van de meest kansrijke gebieden voor verder herstel van begroeiingen van dit habitatype. Door de grote variatie in grondwaterkwaliteit kunnen de boven-, midden- en benedenloop elk een specifieke kwaliteit leveren voor dit subtype.

H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen komt in dit gebied vooral voor op plagplekken in habitatsubtype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A), maar zal voor een groot deel weer omvormen tot vochtige heiden. Voor behoud van de soortensamenstelling is het van belang plaatselijk in het terrein pionierplekken te behouden.

H9160 Eiken-haagbeukenbossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A).

Toelichting Het subtype komt op kleine schaal voor op bodems waarin potklei en/of keileem voor een slecht waterdoorlatende laag zorgen en zijn deels matig en deels goed ontwikkeld. Begroeiingen van dit habitatype kunnen hier verbeterd worden in kwaliteit. Het type is dermate versnipperd, dat ten behoeve van duurzame instandhouding uitbreiding (in mozaïek met habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0)) noodzakelijk.

H9190 Oude eikenbossen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype oude eikenbossen is over een relatief grote oppervlakte aanwezig in de vorm van strubbenbossen. Het gebied levert een zeer grote bijdrage voor dit habitatype.

H91D0 *Hoogveenbossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype hoogveenbossen komt voor in slenken, stroeten en bovenlopen. Er zijn goede mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het subtype komt deels in goede en deels in matige kwaliteit en versnipperd voor, onder meer in de middenloop. Er zijn goede mogelijkheden voor uitbreiding van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)**H1099 Rivierprik**

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Dit gebied betreft één van de twee rivieren waar een paaipopulatie bekend is. Hiermee speelt dit gebied een belangrijke rol in Nederland. De paaipopulatie in de Drentsche Aa zal duurzamer worden door elders de trekroute te verbeteren. In het gebied zelf zijn geen maatregelen nodig: de habitatkwaliteit is reeds op orde en er zijn voldoende passeerbare verbindingen tussen beek- en zeehabitat.

H1134 Bittervoorn

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie. Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A) is toegestaan.

Toelichting De bittervoorn is bekend van plaatsen waar veel zwanenmossels voorkomen. In dit gebied mag het leefgebied van de bittervoorn enigszins afnemen ten gunste van het in Nederland zeldzame habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A).

H1145 Grote modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Drentsche Aa is geschikt leefgebied aanwezig voor de grote modderkruiper.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De kleine modderkruiper is een zeer algemene vissoort binnen het stroomgebied van de Drentsche Aa. De bijdrage van dit gebied aan de verspreiding van de kleine modderkruiper is relatief gering. De soort komt in Nederland algemeen en verspreid voor.

H1166 Kamsalamander

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting In Noord-Drenthe komt de kamsalamander – ook historisch – slechts lokaal voor in kleine populaties. Het smalle beekdal van de Drentsche Aa is geen optimaal leefgebied. Het meest geschikte leefgebied wordt gevormd door

poelen en voedselrijke vennen op de overgang van heide naar het beekdal. Voor een duurzaam behoud van deze kwetsbare populatie is een goede samenhang met de nabij gelegen vindplaatsen van essentieel belang. Verbetering van de kwaliteit omvat tevens de verbetering van de verbinding met belangrijke leefgebieden buiten het Natura 2000-gebied.

5.5 Complementaire doelen

De instandhoudingsdoelstellingen van het Habitatrichtlijngebied hebben mede betrekking op één of meer complementaire doelen die voor bepaalde habitattypen en/of (vogel)soorten zijn gesteld. Het betreft ten eerste vogelsoorten (bijlage I en andere trekvogelsoorten zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn) die in zeer ongunstige staat van instandhouding verkeren. Ten tweede gaat het om habitattypen en soorten (van bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn) met een zeer ongunstige staat van instandhouding en om habitattypen en soorten met een matig ongunstige staat van instandhouding en tevens een lage landelijke dekking en/of onvoldoende geografische spreiding.

De reden dat voor complementaire doelen is gekozen, is dat daarmee binnen het netwerk van Natura 2000 een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van de landelijke doelen voor de betreffende habitatype(n) en (vogel)soort(en). Voor een nadere uitleg wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (paragraaf 3.3). In dit geval gelden de volgende complementaire doelen:

5.5.1 Complementaire doelen: broedvogels

A153 Watersnip

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting Voor de periode 1999-2003 is het gemiddeld aantal paren geschat op 100. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. Het gebied is één van de weinige graslandgebieden in Nederland waar de soort het relatief goed doet. De watersnip komt verspreid in de beekdalen tussen Glimmen en Rolde en in het Geelbroek voor.

A275 Paapje

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting Na de vershraling ten gevolge van natuurontwikkeling is het paapje in het gebied gekomen. Bij verdere vegetatieontwikkeling is de soort weer in aantal afgenomen: maximaal 30 paren in de jaren tachtig, 17 paren in 1998 en 5 paren in 2003. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drenthe ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. Het paapje komt nu vooral voor langs het Taarlosche /Loonerdiep en het Gasterensche/Rolderdiep.

A338   Grauwe klauwier

Doel   Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting In de periode 1999-2003 wordt het aantal paren geschat op 4-10. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is landelijk uitbreiding van de populatie nodig. Gezien de potentie van het leefgebied kan het gebied bijdragen aan de landelijke instandhoudingdoelstelling. In het gebied zijn sinds eind jaren negentig grauwe klauwieren aangetroffen. Daarbij werd een wisselend aantal broedparen vastgesteld met maximaal 10 broedparen in 2000. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Drenthe ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. De grauwe klauwier komt voor in de Gastersche Duinen, in het gebied ten westen van Balloërveld en in het zuidoostelijk deel van Geelbroek.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van instandhoudingsdoelstellingen

1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
2. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)
3. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1. Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrichtlijngebied (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied niet aangewezen voor het habitatype zandverstuivingen (H2330). Het habitatype komt slechts over een zeer geringe oppervlakte op één plek in het gebied voor en de specifieke vegetatie kenmerkend voor dit habitatype is nauwelijks aanwezig.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied niet aangewezen voor het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130). Ten tijde van de aanmelding zijn de zure vennen (H3160) en heideveentjes (H7110B) die in het gebied aanwezig zijn, abusievelijk tot het habitatype zwakgebufferde vennen gerekend.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype zure vennen (H3160). De vennen behorend tot dit habitatype komen op meerdere locaties voor, waarvan de meeste een goede kwaliteit hebben. Ten tijde van de aanmelding zijn deze vennen ten onrechte tot het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) gerekend.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A). Het habitatype komt verspreid voor, over met name het westelijke gedeelte van het gebied.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype droge heiden (H4030). Dit habitatype is op veel plekken aanwezig, al dan niet in mozaïek met begroeiingen van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A).
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B). Het habitatype komt onder andere voor op het Ballooërveld en Siepelveen. Ten tijde van de aanmelding zijn deze vennen ten onrechte tot het habitatype zwakgebufferde vennen (H3130) gerekend.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype overgangs- en trilvenen (H7140). Het voorkomen van dit habitatype was eerder niet onderkend, maar het komt over een aanzienlijke oppervlakte voor, onder andere in het Wilde Veen.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150) dat over een beperkte oppervlakte voorkomt. Het habitatype komt in dit gebied vooral voor op plagplekken in de natte heiden. Het voorkomen van dit habitatype was eerder niet onderkend.
- In aanvulling op de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) is het gebied ook aangewezen voor het habitatype hoogveenbossen (H91D0). Het habitatype is op verschillende locaties binnen het gebied aanwezig.

B.2. Toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden (paragraaf 4.3)

H3260A Beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels*

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit subtype drie gebieden als "belangrijkste" geselecteerd: Geuldal (157), Swalmdal (148) en Grensmaas (152). Rivieren (breder dan 30 meter) met vlottende waterranonkel (alleen in Grensmaas) worden in tegenstelling tot de in 2003 gehanteerde indeling in subtypen niet meer tot dit subtype gerekend, maar tot het subtype grote fonteinkruiden (H3260B). Op grond van deze kennis zijn de drie belangrijkste gebieden: Geuldal, Swalmdal en Drentsche Aa-gebied (025). Dit zijn de gebieden met de grootste lengte en oppervlakte water met de volgende kenmerkende soorten: vlottende waterranonkel (Geuldal en Swalmdal) en klimopwaterranonkel (Drentsche Aa-gebied). Uit het oogpunt van voldoende geografische spreiding kan aan de selectie het gebied Veluwe (057) als vierde gebied worden toegevoegd (met als kenmerkende soorten teer vederkruid en klimopwaterranonkel).

H6230 *Heischrale graslanden

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het prioritaire habitattype heischrale graslanden, dat sterk verspreid over de verschillende Natura 2000-landschappen voorkomt, de volgende tien gebieden geselecteerd: Wijnjeterper Schar en Terwispeler Groot-schar (015-016)¹¹, Drentsche Aa-gebied (025)¹², Havelte-Oost (029), Borkeld (044), Veluwe (057), Willinks Weust (062), Zwanenwater & Pettemerduinen (085)¹³, Bemelerberg & Schiepersberg (156), Geuldal (157) en Sint Pietersberg & Jekerdal (159). De grootste oppervlakten met goede kwaliteit (meer dan 2% van de landelijke oppervlakte van circa 100 ha) zijn gelegen in Drentsche Aa-gebied, Havelte-Oost, Bergvennen & Brecklenkampse Veld (046), Borkeld, Veluwe, Bemelerberg & Schiepersberg, Geuldal en Sint Pietersberg & Jekerdal. Ook de gebieden Duinen Terschelling (004) en Bargerveen (033) bevatten een aanzienlijke oppervlakte (meer dan 2% van de landelijke oppervlakte), maar hier betreft het een habitattype van matige kwaliteit, de rompgemeenschap Welriekende nachtorchis-Reukgras [Verbond der Heischrale graslanden], waardoor deze gebieden wat betreft het voorkomen van dit habitattype niet tot de tien belangrijkste gebieden worden gerekend. Het volgende gebied (inmiddels in twee gebieden gesplitst) wordt ook tot de tien belangrijkste gebieden gerekend vanwege de goede kwaliteit: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Groot-schar (thans deelgebied van Van Oordt's Mersken (015)), met complete gradiënten van vochtige heiden (H4010), heischrale graslanden naar blauwgraslanden (H6410) en bijzondere soorten als valkruid en welriekende nachtorchis. Uit het oogpunt van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog twee gebieden worden toegevoegd: Duinen Terschelling en Zwanenwater & Pettemerduinen.

H7140A Overgangs- en trilvenen, *trilvenen*

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor het subtype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (de vegetaties behorende tot het Knopbies-verbond) drie gebieden geselecteerd: Weerribben (034), Wieden (035) en Oostelijke Vechtplassen (095). Op basis van nieuwe informatie blijkt dat hierbij ten onrechte voorbijgegaan is aan voorkomens van dit habitattype in het Drentsche Aa-gebied (025) (10-20% van de landelijke oppervlakte). Dit gebied en de gebieden Weerribben (40-50%) en Wieden (15-20%) vormen op basis van oppervlakte en kwaliteit de drie belangrijkste gebieden voor dit subtype. Ten behoeve van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog drie gebieden worden toegevoegd: Oostelijke

¹¹ Dit gebied is bij de samenvoeging van Habitat- en Vogelrichtlijngebieden tot Natura 2000-gebieden in twee delen gesplitst: Wijnjeterper Schar (016) en Terwispeler Groot-schar dat gelegen is binnen het Vogelrichtlijngebied Van Oordt's Mersken (015). Bij de onderbouwing van de selectie worden beide gebieden nog als één Habitatrichtlijngebied beschouwd.

¹² Destijds bekend als Drentsche Aa.

¹³ Destijds bekend als Duinen Zwanenwater en Pettemerduinen.

Vechtplassen, Binnenveld (065) en Langstraat (130) in respectievelijk het westen, midden en zuiden van het land.

H9190 Oude eikenbossen

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor dit habitatype de volgende gebieden geselecteerd: Dwingelderveld (030), Veluwe (057) en Drentsche Aa-gebied (025)¹². Op basis van de huidige gegevens zijn dit nog steeds de belangrijkste gebieden voor dit habitatype. De Veluwe herbergt veruit de grootste oppervlakte van het habitatype. Ook in Dwingelderveld zijn oude eikenbossen over een grote oppervlakte aanwezig en van goede kwaliteit. Het Drentsche Aa-gebied komt op de derde plaats.

H91E0C *Vochtige Alluviale bossen, beekbegeleidende bossen

Sinds de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) is de indeling van de subtypen B en C van het prioritaire habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0) gewijzigd. Alle vormen van elzenbroekbos, mits op alluviale bodem of onder invloed van beek of rivier, zijn nu ondergebracht in het subtype *beekbegeleidende bossen*. Hierbij zij opgemerkt dat onder dit subtype zowel "bronbossen" als "beekbegeleidende bossen" vallen; deze vormen komen vaak in mozaïeken voor. Bij de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden zijn voor dit prioritaire habitatype de volgende vijf gebieden geselecteerd voor het toentertijd onderscheiden subtype elzenbroekbossen: Swalmdal (148), Roerdal (150), Geleenbeekdal (154), Noorbeemden & Hoogbos (161) en Leudal (147). Voor het subtype Els en Vogelkers zijn de volgende vijf gebieden geselecteerd: Kolland & Overlangbroek (081), Bunder- en Elsloërbos (153), Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Geuldal (157) en Bekendelle (063). Ten behoeve van de geografische spreiding is aan deze selectie nog het Ulvenhoutse Bos (129) toegevoegd.

Al deze gebieden vallen onder de huidige interpretatie van het subtype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C), met uitzondering van Kolland & Overlangbroek dat nu tot het subtype *essen-iepenbossen* (H91E0B) wordt gerekend.

Volgens de huidige inzichten zijn de vijf belangrijkste gebieden voor *beekbegeleidende bossen*: Bunder- en Elsloërbos, Geuldal, Geleenbeekdal, Bekendelle en Leudal. De drie eerstgenoemde gebieden hebben de grootste oppervlakte en de grootste variatie. Bekendelle en Leudal zijn de beste voorbeelden van het vogelkers-essenbos in het benedenstroomse gedeelte van beken in het zandlandschap. Vanuit het oogpunt van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog twee gebieden worden toegevoegd: Ulvenhoutse Bos en Drentsche Aa-gebied (025). Het gebied Noorbeemden & Hoogbos voldoet aan het criterium "grensoverschrijdendheid".

H1099 Rivierprik

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de volgende twee gebieden geselecteerd voor de rivierprik: Drentsche Aa-gebied (025)¹² en Roerdal (150). Destijds waren dit de enige bekende paaigebieden in Nederland. Op basis van vismonitoring die IMARES uitvoert in opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en van Rijkswaterstaat worden jaarlijks enkele duizenden volwassen rivierprikken geregistreerd. De soort wordt momenteel in alle grote stromende wateren van Nederland waargenomen, waaronder alle Maas- en Rijn-takken, het IJsselmeergebied en het Noordzeekanaal. Paaigebieden liggen hoofdzakelijk stroomopwaarts van Nederlands grondgebied. Binnen Nederland zijn nog steeds de enige bekende paaiplaatsen de Drentsche Aa en het Roerdal.

H1145 Grote modderkruiper

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden zijn de volgende gebieden als "vijf belangrijkste" geselecteerd: Olde Maten & Veersloot slanden (037), Buurserzand & Haaksbergerveen (053), Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem (071)¹⁴, Zouweboezem (105)

¹⁴ Destijds bekend als Boezem van Brakel, Pompveld en Kornsche Boezem.

en Biesbosch (112). Deze gebiedselectie is gebaseerd op een verspreidingsanalyse¹⁵ hetgeen heeft geresulteerd in een lijst van 15 kernleefgebieden met verspreidings-concentraties¹⁶. Hieruit zijn bovengenoemde vijf gebieden geselecteerd als duidelijke herkenbare en topografische begrensde landschappelijke eenheden bestaande uit een polderslotencomplex (37) in het Natura 2000-landschap Meren en Moerassen, een gebied in het landschap Hoogvenen (gebied 053) en drie gebieden in het Rivierengebied: geïsoleerde boezemwateren (gebieden 071 en 105) en het killenstelsel van de Biesbosch (112).

Ten behoeve van het bereiken van voldoende geografische spreiding waren hier nog de volgende gebieden aan toegevoegd: Drentsche Aa-gebied (025) (Beekdalen, Noord¹⁷), Gelderse Poort (Rivierengebied) (067) en Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (090) (Meren en Moerassen, boven IJ). Inmiddels wordt het voorkomen boven het IJ betwijfeld¹⁸ en is het laatstgenoemde gebied voor de soort komen te vervallen.

B.3. Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

De hier vermelde gebiedsdoelen van de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van betreffende habitatype of (vogel)soort vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Ook is er een motivatie gegeven indien de gebiedsdoelstelling van het onderhavige gebied afwijkt van de landelijke doelstelling. De niet-broedvogelsoorten waarvoor zowel landelijk als in alle gebieden een behoudsopgave is gesteld zijn samengevat in één tabel. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (zie Natura 2000 doelendocument, paragraaf 3.3). In de kolom "Populatie" (bij vogelsoorten) wordt aangegeven of er sprake is van herstel dan wel uitbreiding (↑).

B.3.1. Habitatrictlijn: habitattypen

H2310 – Stuifzanden met struikhei				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	ontwerpbesluit

¹⁵ RAVON (2003): Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrictlijn. Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote Modderkruiper, Kleine Modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad (tweede druk). RAVON, Nijmegen.

¹⁶ Exclusief vier mogelijke kernleefgebieden waarover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn: de drie noordelijke provincies en het Noord-Hollandse veenweidegebied.

¹⁷ Voor de selectie zijn de Natura 2000-landschappen Hogere Zandgronden/ Beekdalen als volgt ingedeeld: Noord (Groningen, Friesland, Drenthe), Midden (Gelderland, Twente), Zuid (Noord Brabant, Limburg).

¹⁸ Van 't Veer & Hoogeboom (2007): Atlas van de Natura 2000 gebieden in Laag Holland. Sine loco.

053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	ontwerpbesluit
144	Boschhuizerbergen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". In sommige gebieden zoals het Drentsche Aa-gebied, bestaan goede potenties voor uitbreiding waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het bereiken van de gunstige staat van instandhouding op landelijke schaal.

H2320 – Binnenlandse kraaiheibegroeiingen				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
017	Bakkeveense Duinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
026	Drouwenerzand	behoud	behoud	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	behoud	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	behoud	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijkvenen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype binnenlandse kraaiheibegroeiingen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan op de landelijke doelstelling.

H3160 – Zure vennen				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit ^a				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
023	Fochteloërveen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

128	Brabantse Wal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud ^b	verbetering	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
155	Brunssummerheide	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Lokaal uitbreiding oppervlakte.

(b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen zwakgebufferde vennen (H3130) of actieve hoogvenen, *heideveentjes* (H7110B) is toegestaan¹⁹.

De landelijke staat van instandhouding van het habitattypen zure vennen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling voor het Drentsche Aa-gebied sluit aan op de landelijke doelstelling.

H3260A – Beken en rivieren met waterplanten, <i>waterranonkels</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
086	Schoorlse Duinen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	ontwerpbesluit
150	Roerdal	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitattypen beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H4010A – Vochtige heiden, <i>hogere zandgronden</i>				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit^a				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
026	Drouwenerzand	behoud	behoud	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

¹⁹ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijksvenen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
044	Borkeld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
052	Boddenbroek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
059	Teeselinkven	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	ontwerpbesluit
080	Groot Zandbrink	behoud	behoud	concept-ontwerp
128	Brabantse Wal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit

(a) Lokaal uitbreiding oppervlakte.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H4030 – Droge heiden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
043	Wierdense Veld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

044	Borkeld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
059	Teeselinkven	behoud	behoud	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
080	Groot Zandbrink	behoud	behoud	concept-ontwerp
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
135	Kempensland-West	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
155	Brunssommerheide	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van dit habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied wijkt af van de landelijke doelstelling. In dit overwegend natte gebied zijn de mogelijkheden voor droge heiden grotendeels benut en is derhalve een behoudsopgave neergelegd.

H5130 – Jeneverbesstruwelen				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	behoud	behoud	ontwerpbesluit
144	Boschhuizerbergen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype jeneverbesstruwelen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H6230 – *Heischrale graslanden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	aanwijzingsbesluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	aanwijzingsbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
032	Mantingerzand	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	behoud	ontwerpbesluit
044	Borkeld	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	ontwerpbesluit
069	Bruuk	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
080	Groot Zandbrink	behoud ^a	behoud	concept-ontwerp
085	Zwanenwater & Pettemerduinen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
155	Brunssummerheide	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
156	Bemelerberg & Schiepersberg	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van het habitatype blauwgraslanden (H6410) is toegestaan¹⁹.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype heischrale graslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H6410 – Blauwgraslanden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	behoud	aanwijzingsbesluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & ...	behoud	behoud	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
051	Lonnekermeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
061	Korenburgrveen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
065	Binnenveld	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
069	Bruuk	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
080	Groot Zandbrink	uitbreiding	verbetering	concept-ontwerp
083	Botshol	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
084	Duinen Den Helder – Callantsoog	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
087	Noordhollands Duinreservaat	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
107	<i>Donkse Laagten</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
116	Kop van Schouwen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype blauwgraslanden is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²⁰. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H7110B – *Actieve hoogvenen, heideveentjes				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
024	Witterveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

²⁰ De staat van instandhouding van het aspect oppervlakte is gewijzigd van "matig ongunstig" in "zeer ongunstig" (aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Duinen Schiermonnikoog, Stcr. 2009, 38).

136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	ontwikkeling		ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype actieve hoogvenen, *heideveentjes* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "matig ongunstig" en "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied wijkt op het aspect oppervlakte af van de landelijke doelstelling, omdat alle locaties waar dit habitatype voor kan komen in het gebied al volledig zijn benut.

H7140A – Overgangs- en trilvenen, <i>trilvenen</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
019	Leekstermeergebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
065	Binnenveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
072	IJsselmeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype overgangs- en trilvenen, *trilvenen* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig"²¹. De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H7140B – Overgangs- en trilvenen, <i>veenmosrietlanden</i>				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
083	Botshol	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & ...	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

²¹ De beschreven staat van instandhouding wijkt af van de staat van instandhouding zoals gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006). Zie het Natura 2000 profielendocument (2008) voor een nadere uitleg.

103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
118	Oosterschelde	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype overgangs- en trilvenen, *veenmosrietlanden* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H7150 – Pioniervegetaties met snavelbiezen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
016	Wijneterper Schar	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	behoud	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	ontwerpbesluit
135	Kempensland-West	behoud	behoud	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	behoud	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	behoud	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype pioniervegetaties met snavelbiezen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". Landelijk wordt zowel uitbreiding van de oppervlakte als verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Uitbreiding van de oppervlakte is als landelijk doel gesteld omdat de gunstige staat van instandhouding slechts een tijdelijke situatie betreft²² die te danken is aan recent op vele plekken uitgevoerde plagwerkzaamheden ten behoeve van herstel van het habitatype vochtige heiden, *hogere zandgronden* (H4010A) waarvoor Nederland een grote verantwoordelijkheid kent. Omdat de pioniervegetaties met snavelbiezen gedeeltelijk mee kunnen profiteren van de plagwerkzaamheden, is de achteruitgang op de plaatsen waar het habitatype van nature voorkomt gemaskeerd. Uitbreiding van de oppervlakte is gericht op herstel van natuurlijke pioniervegetaties met snavelbiezen als duurzaam onderdeel van het (natte) heidelandschap. Deze uitbreidingsdoelstelling geldt alleen voor gebieden waar het type van nature aanwezig is en waar goede mogelijkheden voor herstel aanwezig zijn. In het Drentsche Aa-gebied zijn behoudsdoelstellingen geformuleerd, omdat het habitatype in dit gebied vooral voorkomt op plagplekken.

²² Dit is voor dit habitatype ook de reden dat de staat van instandhouding wat betreft het aspect toekomstperspectief als "matig ongunstig" is beoordeeld (zie ook Natura 2000 profielendocument 2008).

H9160A – Eiken-haagbeukenbossen, hogere zandgronden				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & ...	behoud	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
147	Leudal	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *hogere zandgronden* (subtype A) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H9190 – Oude eikenbossen				
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
026	Drouwenezand	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
031	Mantingerbos	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	ontwerpbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	behoud	behoud	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & ...	behoud	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
143	Zeldersche Driessen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype oude eikenbossen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied wijkt op het aspect kwaliteit af van de landelijke doelstelling, omdat de kwaliteit in dit gebied reeds goed is en behoud derhalve voldoende is.

H91D0 – *Hoogveenbossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
013	Alde Feanen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	ontwerpbesluit
024	Witterveld	behoud	behoud	ontwerpbesluit

025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
040	Engbertsdijksvenen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
064	Wooldse Veen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & ...	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	uitbreiding	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype hoogveenbossen is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen				
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit				
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Besluit
019	Leekstermeergebied	behoud	behoud	ontwerpbesluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & ...	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	ontwerpbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	behoud	ontwerpbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & ...	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	ontwerpbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit

148	Swalmdal	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	ontwerpbesluit
153	Bunder- en Elsloërbos	behoud	verbetering	ontwerpbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan¹⁹.

(b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan¹⁹.

De landelijke staat van instandhouding van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

B.3.2. Habitatrictlijn: soorten

H1099 – Rivierprik					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
007	Noordzeekustzone	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
109	Haringvliet	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	Hollands Diep	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
111	<i>Hollands Diep</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
112	Biesbosch	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
113	Voordelta	behoud	behoud	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
152	Grensmaas	behoud	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de rivierprik is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied wijkt op het aspect leefgebied af van de landelijke doelstelling, omdat in het gebied een uitbreiding van de populatie wordt voorzien door maatregelen elders.

H1134 – Bittervoorn					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
009	Groote Wielen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
010	Oudegaasterbrekken, Fluessen en ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud ^a	behoud	behoud	ontwerpbesluit

034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & Kornsche ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
109	Haringvliet	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

(a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A), is toegestaan¹⁹.

(b) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan¹⁹.

De landelijke staat van instandhouding van de bittervoorn is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1145 – Grote modderkruiper					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
020	<i>Zuidlaardermeergebied</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
056	<i>Arkemheen</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & ...	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de grote modderkruiper is op het aspect leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied wijkt af van de landelijke doelstelling. Een herstelopgave is gelegd op die gebieden, waar mogelijkheden zijn voor verbetering van het leefgebied. In het Drentsche Aa-gebied worden hiervoor geen mogelijkheden gezien.

H1149 – Kleine modderkruiper					
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
013	Alde Feanen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
016	Wijnjeterper Schar	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
018	Rottige Meenthe & Brandemeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
036	Uiterwaarden Zwarte Water en ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompveld & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
074	Zwarte Meer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
076	Veluwerandmeren	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
083	Botshol	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
089	Eilandspolder	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
090	Wormer- en Jisperveld & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
091	Polder Westzaan	behoud ^a	behoud	behoud	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
112	Biesbosch	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
130	Langstraat	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
132	Vlijmens Ven, Moerputten & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud ^b	behoud	behoud	ontwerpbesluit
135	Kempenland-West	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
-----	-----------------	--------	--------	--------	----------------

- (a) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitattypen schorren en zilte graslanden (H1330) of ruigten en zomen (H6430) is toegestaan¹⁹.
- (b) Enige achteruitgang in omvang leefgebied ten gunste van habitatype blauwgraslanden (H6410) is toegestaan¹⁹.

De landelijke staat van instandhouding van de kleine modderkruiper is op het aspect leefgebied beoordeeld als "gunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

H1166 – Kamsalamander					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
029	Havelte-Oost	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
038	Uiterwaarden IJssel	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
038	<i>Uiterwaarden IJssel</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
041	Boetelerveld	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
042	Sallandse Heuvelrug	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & ...	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	uitbreiding	behoud	uitbreiding	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
054	Witte Veen	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
055	Aamsveen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
061	Korenburgerveen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
062	Willinks Weust	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
063	Bekendelle	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
064	Wooldse Veen	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
066	<i>Uiterwaarden Neder-Rijn</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
067	Gelderse Poort	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
068	Uiterwaarden Waal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
068	<i>Uiterwaarden Waal</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	<i>behoud</i>	<i>ontwerpbesluit</i>
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
071	Loevestein, Pompeveld & Kornsche ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
082	Uiterwaarden Lek	behoud	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
105	Zouweboezem	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
123	Zwin & Kievittepolder	uitbreiding	verbetering	behoud	ontwerpbesluit
128	Brabantse Wal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & ...	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
138	Weerter- en Budelerbergen & ...	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
141	Oeffelter Meent	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
149	Meinweg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
155	Brunsummerheide	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	behoud	behoud	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de kamsalamander is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

B.3.3. Vogelrichtlijn: broedvogels

A153 – Watersnip					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
025	<i>Drentsche Aa-gebied</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	100	<i>ontwerpbesluit</i>
033	Bargerveen	behoud	behoud	16	ontwerpbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	150	ontwerpbesluit
035	Wieden	behoud	behoud	120	ontwerpbesluit
092	Ilperveld, Varkensland, ...	uitbreiding	verbetering	60 (↑)	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de watersnip is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als respectievelijk "zeer ongunstig" en "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied wijkt af van de landelijke doelstelling. Als één van de weinige gebieden vertoont het populatieverloop hier een neutrale trend. Het leefgebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A275 – Paapje					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
004	Duinen Terschelling	uitbreiding	verbetering	25 (↑)	aanwijzingsbesluit
006	Duinen Schiermonnikoog	uitbreiding	verbetering	10 (↑)	aanwijzingsbesluit
008	Lauwersmeer	behoud	behoud	10	ontwerpbesluit
015	Van Oordt's Mersken	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	ontwerpbesluit
023	Fochteloërveen	behoud	behoud	60	ontwerpbesluit
025	<i>Drentsche Aa-gebied</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	10 (-)	<i>ontwerpbesluit</i>
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	20	ontwerpbesluit
030	Dwingelderveld	uitbreiding	verbetering	20 (↑)	ontwerpbesluit
033	Bargerveen	uitbreiding	verbetering	30 (↑)	ontwerpbesluit
035	Wieden	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	ontwerpbesluit
078	Oostvaardersplassen	behoud	behoud	5 (↑)	ontwerpbesluit
087	<i>Noordhollands Duinreservaat</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	5	<i>ontwerpbesluit</i>

De landelijke staat van instandhouding van het paapje is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling omvat een herstelopgave voor het leefgebied en een doelniveau voor de populatie van 700 paren. Dit is een wijziging ten opzichte van het Natura 2000 doelendocument, waarin de doelstelling voor de populatie geformuleerd was als herstel van populatie tot 2.000 paren verdeeld over ten minste 20 sleutelpopulaties van ten minste 100 paren²³. Dit doelniveau lag echter boven de (hoogste) historische populatieschatting die dateert uit de jaren zeventig: 1.250-1.750 paren en is ruim het dubbele van de schatting begin jaren tachtig: 700-1.000 broedparen. Sinds de jaren zeventig is de verspreiding met ruim de helft gekrompen. Herstel naar de situatie van dertig jaar geleden

²³ Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden Duinen Terschelling en Duinen Schiermonnikoog (Stcrt. 2009, 38).

(en zelfs meer dan dat) wordt niet realistisch geacht gelet op de verspreiding, schaal en oorzaken van de aantalsafname²⁴, reden waarom het landelijk doelniveau is verlaagd naar 700 (ondergrens schatting van ruim 25 jaar geleden, ongeveer de helft van het populatieniveau in de jaren zeventig). De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke opgave.

A338 – Grauwe klauwier					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Populatie	Besluit
005	Duinen Ameland	uitbreiding	verbetering	5 (↑)	aanwijzingsbesluit
025	<i>Drentsche Aa-gebied</i>	<i>uitbreiding</i>	<i>verbetering</i>	10 (-)	<i>ontwerpbesluit</i>
027	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	behoud	behoud	10 (↑)	ontwerpbesluit
028	<i>Elperstroomgebied</i>	<i>behoud</i>	<i>behoud</i>	5 (↑)	<i>ontwerpbesluit</i>
033	Bargerveen	uitbreiding	verbetering	100 (↑)	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	40 (↑)	ontwerpbesluit
145	Maasduinen	uitbreiding	verbetering	3 (↑)	ontwerpbesluit

De landelijke staat van instandhouding van de grauwe klauwier is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De doelstelling van het Drentsche Aa-gebied sluit aan bij de landelijke doelstelling.

²⁴ Van oudsher een soort van het kleinschalige cultuurlandschap; door intensivering van het agrarisch graslandbeheer kan de soort zich tegenwoordig alleen nog in bloemrijke graslanden in en rond natuurgebieden handhaven.